

הלכות שבת סימן שיה

(פה) רק שלא יהיה על האש (טו); יג - מתיר לתן (פו) קיתון של מים או של שאר משקים (נג) (פו) בכלי שני שיש בו מים חמין, אכל בכלי ראשון אסור: יד - ימיר לתן קיתון של מים או שאר משקים בנגד האש * להפיג צנתן, ובלבד שיתנם רחוק מהאש (פח) בענין שאינו יכול להתחמם באותו מקום יעד שתהא היד סולדת (פרוש, מתחממת ונגיית) בו, (פט) דהינו מקום שפרסו של תינוק נגיית בו, אכל אסור לקרבו אל האש למקום שיכול להתחמם שתהא היד סולדת בו, ואפלו להניח בו שעה קטנה שתפיג צנתו אסור. (צ) כיון שיכול להתפשט שם: הגה (צא) והוא הדין בפרות או שאר דברים הנאכלים פמות (לד) שהן חמין (מרדכי פ' כירה), ועין לציל סימן רנד ס"ד: טו (צב) דבר שנתפשט (צג) כלי-צרכו * והוא יבש, שאין בו מרק, מיר להניחו (עד) בנגד המדורה אפלו במקום שהיד סולדת בו. הגה (צה) ואפלו נצטנן כבר, אכל אם הוא (צו) רותח, אפלו בדבר שיש בו מרק מיר. (צז) ויש מקליו לומר, דכל שאינו נוהג

ב שפה מ' דעקבא דרב יצחק ברי אבוימי ג' שם מ' בבביתא ד שם פקמא ד הירושלמי רבב ר"י ושאר פוסקים ו הסמכות על הפוסקים אפילו הפוסקים דבר שיש בו מרק

באר היטב

בתוך הכלי שני, דא"כ הי"ל השמנה, אלא צריך להיות מגלה למעלה, ט"ז, ע"ש: (לד) שהן חמין. פי' אצ"כ אסור לתנן סמוך לאש, אכל רחוק מהאש אפלו דבר שאין נאכל פמות שהוא חי שני, ולפי' אסור לתן אלוניטית או בלי עופרת סמוך לאש לחמנה אם הוא קרוב כי כן יכול להתייך שם או לשרוף.

משנה ברורה

(פה) רק שלא יהיה על האש. והוא הדין סמוך לאש במקום שיכול להתפשט, פן ילפח ויניחנה שם, ויכלקמה בסעף יד: יג (פו) קיתון של מים. אף דמים בלבד פלא פלי פס"ב מתיר לערב בתוך כלי שני, וכפ"ל בסעף יב, נקט על-ידי פלי משום סיפא, לאשמועינן דבכלי ראשון אפלו על-ידי הפסקת כלי אסור: (פז) בכלי שני. כלי שני מקרי שפערין מן כלי ראשון שהתיתחו התמין בתוכו לתוך כלי אפלו, ומיר אפלו אם היד סולדת בו, אכל אם שואב בכלי ריקן מתוך כלי ראשון, יש אומרים דיינו בכלי ראשון⁹⁷, ובפרט אם משהה הכלי ריקן בתוכו עד שפועלה רתיחה, ודאי מקרי כלי ראשון [אחרונים]: יד (פח) בענין שאינו יכול וכו'. הינו, שאפלו אם יעמדו שם המים והמשקין [מן מרובה לא יתחממו כלי-פד⁹⁸]: (פט) דהינו מקום שפרסו וכו'. דלא נוכל לשער ביד, (קיג) דיש שסולד מרתיתה מועטת ויש שאינו סולד⁹⁹: (צ) כיון שיכול וכו'. וישנין דקמא משתלי לסולד¹⁰⁰: (צא) והוא הדין בפרות. הינו, שאסור להניחן במקום החם להפיג צנתן פן ילפח עד שיצלו, ואף שצאליו פמות שהן חמין פס"ב אסור, (קיד) דשנין פהן שם בשול, שהם משתבחים על-ידי זה. (קטו) אכל לתנן רחוק מהאש, אפלו דבר שאין נאכל פמות שהוא חי שני. (קטו) ומפל מקום מתיר לתן אלוניטית וכלי-עופרת סמוך לאש לחמנה (הינו שיש בהכלי תבשיל שלא נצטנן ורוצה שיהיה חם] אף אם הוא קרוב בלי-פך עד שיוכל הכלי להיות נחם שם או לשרוף האלוניטית, דכיון דלא ניקח לה בהכי הוי דבר שאין מתפנן, וגם פסתמא לא ילפח וינחר הרבה לקח אותו משם קדם שתייך או ישרוף: טו (צב) דבר שנתפשט וכו'. הטעם, דכיון שפכר נתפשט, שוב אין בזה משום חשש בשול. ומיהו, (קיו) על האש ממש אסור מדרבנן מפני שנתהה פמבשל, אכל בזה שפעמירו בנגד המדורה, שאין דרך בגי' אדם כרב פעימים לבשל כן, אפלו אסור דרבנן ליכא [הרשב"א]. ועין מה שכתבנו לקמיה בשם הרא"ש שסובר דסמוך למדורה גס"בן אסור אלא צריך להרחיק קצת¹⁰¹: (צג) כלי-צרכו והוא יבש. דאי לא הוי כלי-צרכו, אפלו אם היה דבר יבש והוא רותח יש בו עוד משום בשול, פנ"ל בסעף ד, וממילא אסור להעמידו במקום שהיד סולדת בו, ואי הוי דבר לח, אפלו בכלי-צרכו יש בו עוד משום בשול אם נצטנן, לפי מה שפסק המחבר בריש סעף ד: (צד) בנגד המדורה. נקט נגד המדורה ולא אצל המדורה, להורות שצריך להרחיק קצת מן המדורה, ולכן לא תישנין שכתבא לחתות באש, דכיון שהצרכו תכמים להרחיק קצת, אית לה הפנא ולא אתי לחתוהי [הרא"ש]. ונאיתי (קית) אינה אחרונים שכתבו דמגרי שהיה עשוי מדורה בפני עצמה, אכל פשמדורה צעים הוא בתוף התנור, אסור להכניס שם קנדה אפלו אם מרחיק קצת מן המדורה, כיון שהיא מקום שהיד סולדת בו, ולא גרע משה שכתבנו בסיומן רנג דאסור להכניס קנדה לבינה פשאונה גרופה, דהוא אפלו אם אינו מעמידו סמוך להאש, אף אם אינו מעמיד את הקנדה על קרקעית התנור פי אם על אינה כלי הפופסיק, אי יש להקל, וכפ"ל בסיומן רנג סעף ג: (צה) ואפלו בציטון כבר. לפירש דברי המחבר בא דמגרי בנצטנן, וילקכי לא התיר אלא בביש: (צו) רותח. הינו שהיד סולדת בו: (צז) ויש מקליו לומר. פליג אמחבר דסבירא לה דנוקא פשהיא יבש אכל בדבר

שער העיין

(קיג) רש"י: (קיד) הנה ברמב"ם פרק ט הלכה ג כתב דהמבשל דבר שמבשל כלי-צרכו או שאין צריך בשול כלל פטור, ופשוט לעניות דעתי דהינו דבר שאינו משפכת כלל על-ידי הבשול, ולאפוקי פחות וכי האי קנא שהוא משפכת על-ידי הבשול, וסוד. דהלא מוכח פגמרא בשבת (מ' ע"ב) דמים יש בו משום בשול, והרי מים גס"בן שותה אותו פשהא חי¹⁰¹ ויש לדחות קצת, דמים לא צריך כמו פרות, עין מגן-אברהם בסוף רנ"ד לסד מרפא. ומצאתי בברכיי' דף שיהא מסתפק בזה אי חייב מן התורה או מדרבנן, ועין לציל סימן רנד סוף סעף ד ובראשונים שכתבו דיש בזה משום מבשל, משמע משתימת הלשון דהיא דאורייתא, וגם בפרימגדים בסעף זה משמע דסבירא לה דהיא דאורייתא, וכן כתבו הגרי' והי"א דא"ס: (קטו) מגן-אברהם: (קטו) עין מגן-אברהם. והאלהי דבה והתוספת-שבת סתמו להטרא: (קי) בית-יוסף בשם הר"ן: (קית) שלחן-עצמי שטיב. והתיי' אדם פקפוק¹⁰³ תרומה: 1 קפה. 2 תה.

הלכות שבת סימן שיה

ביאורים ומוספים

[משנ"ב ס"ק צז]

דאין בשול אחר בשול בכל גוני ואפלו נצטנן לגמרי¹⁰⁴.
104) בביאור מחלוקתם, ראה מה שכתבנו לעיל (ס"ק כט).

[משנ"ב ס"ק צט]

דסומקין פנה איש מקלין¹⁰⁶ כל זמן שלא נצטנן לגמרי¹⁰⁶.

105) אמנם, לעיל (סי' רג) ס"ק פד) כתב בשם המג"א, שטוב לנהוג שלא לערות מכלי ראשון לקערה שיש בה מרק שלא הצטנן לגמרי, אלא לעשות כן על ידי מצקת.

106) דבר לח שהצטנן לגמרי, כתב המג"א לעיל (סי' רג) ס"ק לו) שהאיסור לחממו לדעת הרמ"א הוא מהתורה, ובפמ"ג (א"א ס"ק לט) מכואר שהטעם שאסור לחממו הוא מפני שנראה הדבר קצת כתיקון.

החזו"א כתב (א"ח סי' לו) ס"ק יג), שלדעת הרמ"א, מעיקר הדין אין בשול אחר בשול כשנצטנן לגמרי, שהרי מסברא נראה שכל שאינו חם בשיעור שהיה סולדת בו הרי הוא נחשב כצונן, ומה שהחמיר הרמ"א שלא לחממו כשהוא צונן לגמרי, הרי זה כדי שלא יטעו לחשוב שמותר לחמם אף דבר צונן שאינו מבושל, ולכך היקל כשהוא חם קצת, מפני שאין זה דומה לדבר שאינו מבושל. ואף בשו"ת אגרות משה (א"ח ח"ד סי' עד) בשול אות ב (ד) כתב שלדעת הרמ"א מעיקר הדין אין בשול אחר בשול אף כשנצטנן לגמרי, וכן כתב הגרש"ז אויערבך (שו"ת מנחת שלמה ח"ב סי' לד) אות כג).

התהלה לודו (ס"ק לג) כתב שטעם הדבר שאין איסור בשול כדבר לח שלא נצטנן לגמרי, כיון שהחילוק בין דבר יבש לדבר לח הוא, שדבר לח לא ניכר שהתבשל אלא כאשר הוא חם [כמו שכתבנו לעיל (ס"ק כט)], מה שאין כן בדבר יבש שניכר שהתבשל אף כשהוא צונן, ולכן כשלא הצטנן הדבר הלח לגמרי, וניכר בו הבישול מחמת החום המועט שנשארו בו, נחשב הוא כמבושל, ואין איסור לחזור ולחממו.

ושיעור החום שבו נחשב התבשיל כמי שלא הצטנן לגמרי, כתבו השו"ע הרב (ס"ט) והאג"ל טל (האופה ס"ח) שהוא כל שראוי התבשיל להיות נאכל בתורת מאכל חם, וכן כתבו למעשה השביתת השבת (מלאכת מבשל ס"א) ובשו"ת אגרות משה (א"ח ח"ד סי' עד) בשול אות ב) והגרש"ז אויערבך (שש"כ ח"ג פ"א הע"ט). והוסף הגרש"ז אויערבך (מאור השבת ח"א מכתב ג אות א), שיש לשער זאת לפי רוב בני אדם.

ובחזו"א מבואר (שם), שכל שחמימתו ניכרת, נחשב התבשיל כמי שלא הצטנן לגמרי. והוסיף (שם), ובס"ק כא), שאף מים פושרים נחשבים שלא הצטננו לגמרי, מאידך, דעת הגרש"ז אלישיב (שכות יצחק בשול פל"ו אות א) שאין די במה שהתבשיל פושר, וחומו כחום הרוק, אלא צריך שיהיה חם קצת. ומכסה קדירה, שבשעת הסרתה מהקדירה נהפכו האדים שעל גביו לתיבות, והצטננו לגמרי, דעת הגרש"ז אויערבך (מאור השבת ח"ב מכתב כד אות י) והגר"צ קרליץ (חוט שני ח"ב פכ"ט ס"ק ז) שאסור להחזירו על גבי הקדירה הרוחת.

ומים הנמצאים בצינורית המחוברת למיחם [על מנת למדוד את כמות המים], ובשעת פתיחת הברז מתערבים הם עם המים שבמיחם ועל ידי כך מתחממים, כתב בשו"ת מנחת יצחק (ח"י סי' כח), שהמים שבצינורית עדיין לא התבשלו לגמרי וחומם הוא רק כששים מעלות בערך, ולכן אסור לפתוח את ברז המיחם, מפני שעל ידי כך יכנסו המים שבצינורית למיחם ויתבשלו. וכן דעת הגרש"ז אלישיב (שכות יצחק שהיה פ"ב אות ג), מאידך, הגרש"ז אויערבך כתב (שו"ת מנחת שלמה שם) שאין חשש בישול בדבר, כיון שהמים שבצינורית התבשלו כבר, וכשרים בצינורית נשארו חמים, ואף אם הצטננו, אין הכנסתם למיחם נחשבת אלא גרמא, וספק גרמא באופן זה מותר, ובפרט שיתכן שנחשב הדבר כפסיק רישא ולא ניהא ליה. וכן כתב בשו"ת אור לציון (ח"ב פ"ל תשובה י), שהואיל ובשעת רתיחת המים שבוודי ודאי שהתחממו המים שבצינורית בשיעור שהיה סולדת בו, ואין כוונתו שיתבשלו המים שבצינורית, באופן זה יש להקל

לסמוך על דעת הסוברים שאין בישול אחר בישול בלח שלא נצטנן לגמרי. [ולאחר כשעה משעת הכנסת המים, כתב האחרות שבת (ח"א פ"ב ע"ב) ע"ה] שהמציאות היא שכל המים שנמצאים בצינורית כבר היו בתוך המיחם והתבשלו, כיון שהמים שבצינורית מתחלפים עם המים שבמיחם כל הזמן, מחמת ההפרש בדרגת החום שביניהם.

ולכהניס מצקת לסיר מרק בעודה לחה מטיפות מרק שהצטננו, כתב בשביתת השבת (פתיחה למלאכת מבשל ס"ק יט) שמוותר, כיון שמעיקר הדין נוקטים אנו שאין בישול אחר בישול בדבר לח אף כשנצטנן לגמרי, ולפיכך יש להקל במקום שהלחות בו מועטת ונראה מה שכתבנו לעיל (ס"ק פב). ובשו"ת מנחת יצחק (ח"ט סי' ל) כתב, שיש לנער בתחילה את המצקת מהטיפות שעליה.

ואם הצטנן התבשיל לגמרי, וחזרו וחייממוהו במקצת לפני השבת, כתב הרעק"א (נהרות שו"ע סי' רג) על המג"א ס"ק מא) שאסור להניחו כנגד האש כשבת לחממו בשיעור שהיה סולדת בו, מפני שהיתירו של הרמ"א נאמר רק כאשר הבישול הראשון לא פקע עדיין, וכן כתבו בשו"ת אבני נזר (א"ח סי' קכט אות ה) והתהלה לודו (ס"ק יג), וכן כתב הגרש"ז אויערבך (שו"ת מנחת שלמה ח"ב סי' ו) אות א), וכן דעת הגרש"ז אלישיב (שכות יצחק בשול פל"ו אות א). ובחזו"א (שם ס"ק יג) מבואר, שמים שהיו צוננים בשבת עצמה ולאחר מכן חימם אותם עד שנעשו פושרים, אסור להניחם על גבי האש לחממם עד שתהא היד סולדת בהם, וביאר, שכיון שהיו צוננים בשבת, קבלנו עלינו להחמיר בהם כדעת הסוברים שיש בישול אחר בישול בלח.

הנהגה כדעת השו"ע רוצה לומר למי שנהג כדעת הרמ"א שיחמם עבורו דבר לח שלא נצטנן לגמרי, כתב הגרש"ז אויערבך (מאור השבת ח"א מכתב ג אות ח) ח"ב מכתב כב אות א) שמוותר, שרק כאשר אדם הסובר מזה הכרעתו של שאסור לעשות דבר מסוים, מבקש מחבירו, הסובר מזה הכרעתו שמוותר, דנו הפוסקים שיש בוה משום 'לפני עור', אך כאשר אדם מחמיר בדבר מסוים מחמת שכן הורו רבותיו, או שכן נהגו אבותיו, ומבקש מחבירו הסובר שמוותר מחמת שכן הורו רבותיו, ודאי שאין בוה חשש של לפני עור.

ואם אמר לנכרי לחמם עבורו כנגד האש תבשיל לח שהצטנן לגמרי, כתב לעיל (סי' רג) ס"ק צו) שבדיעבד מותר לאוכלו. ובביה"ל שם (ס"ה ד"ה להחם) הוסיף, שלצורך שבת, יתכן שמותר לחמם באופן זה אף לכתחילה כאשר אין עיצה אחרת, וכן כתב החזו"א (שם ס"ק כא) שמוותר הדבר.

[משנ"ב ס"ק ק]

לא שפך פה בשול¹⁰⁷ וכי, שפ"ע"ה שפ"ח"ו ל"ק"מו לא נ"מ"ה ע"ד"ן¹⁰⁸.

107) ולכני רוטב קרוש, הסתפק הפמ"ג (א"א ס"ק מא) אם נחשב הוא כדבר יבש, שהרי אינו דומה לשומן הנחשב כמאכל.

וחמאה קרושה, כתב בשו"ת אגרות משה (א"ח ח"ד סי' עד) בישול אות ה) שנחשבת כדבר יבש, ולכן, אם נעשתה החמאה מחלב שפוסטר בחום שהיה סולדת בו, נחשבת היא כדבר יבש מבושל. ולדעת הגרש"ז אויערבך (שש"כ פ"א הע"י קעג) יתכן שיש להחמיר בדבר, כיון שאין חמאה זו דומה לשומן, אשר טבעו להתקשות כשנצטנן, ולכן נחשב כדבר יבש, מה שאין כן חמאה, שלאחר פיסטור החלב, מצטנן הוא וחזר להיות לח, ואין הבישול ניכר בו, ואף לאחר שנעשה חמאה, כשמתחמם ונימות, חזר הוא להיות דבר לח, ובעתו קרוש מעולם לא התבשל, ולכן אינו נחשב כדבר יבש מבושל. אכן, לגבי הנחת חמאה על גבי דבר גוש, דעתו (שם) שיחכן שיש להקל בזה, כיון שרבים סוברים שדבר גוש אינו מבושל. [ולגבי איסור ריכוך דבר קשה בהמסת חמאה, ראה מה שכתבנו לעיל (ס"ק א)].

108) ואף על פי שעתידי הוא להיות לח, ביאר הגרש"ז אויערבך (שו"ת מנחת שלמה ח"ב סי' ו) אות ג) שכיון שבשעה שמיניחו שם לא שייך בו המשך במילואים עמוד 49

הלכות שבת סימן שיח

ראשונה: **יז** (קח) **אסור לתן צונן** (על הפתח) **אפלו להפשיר**, כל שהמחם חם בלבוף שאפלו היה מניחו **שם** (קט) **הרבה הנה בא לידי בשול דהינו שיהיה יד סולדת בו**, שדין מניח על-גבי מחם (קי) **פדין מניח כנגד המדורה**, (קיא) **ואם אינו חם בלבוף**, (קיב) **מתר: יח** **האלפס והקנדה** (קיג) **שהעבירן מרתחין מעל-גבי האור**, אם לא נתבשל בלבוף אין מוציאין בקפו מהם, (קיד) ***שנמצא מגיס ואיבא משום מבשל**, ואם נתבשל (קטו) **כל צרכו**, מתר; אבל צמר ליורה, אף-על-פי שקלט העיזן (מ) (קטז) **אסור להגיס בו** (פרוש, לנענע אותו בכף); הגה (מא) **ולכתחלה יש לזהר** * (קיו) אף בקנדה

ח העפופה בשבת ט"ח אעבדא דרבה רבוי זריא כפי ריש גלותא ותרין שם ט הרי"ן בפרק קמא דשבת י"ח אהר"מ מא דיוה קצתה וטוה

באר היטב

העצים, אבל ברישא מדי שהביאו שניהם האור והעצים ביחד, כי"מ בשם ר"י ביי"ב, וצ"ל דמדי שלא הצית האש אלא הביאו במקום אחר והטנו פה, דאלו הציתו חייב משום פכעיר, ורש"י פרש דכשפולין גזלת מקומם למהקום היא מתלפף מרחם הליכתו וחיוב משום מבציר, ועין ר"ל בנתיבי סימן כא. וכתב המ"מ: **י"א** שאין חייב בהגסה אלא בהגסה ראשונה, אבל משהגיס פעם א', דבלא מגיס מתבשל, פטור, וכ"ד הרמב"ן והרשב"א, ובראי לדיה כל שאין בפשוטו חיוב כגון מבשלת בלבוף אין פוגעתו חייב, עכ"ל. וב"י סימן רנ"ג פתב בשם הפ"ב דמגיס חייב משום מבשל אפלו בקנדה מבשלת בלבוף, כל זמן שהיא על האש, ע"ש: (מ) **אסור**, דקנדה יש משום צובע: (מא) **ולכתחלה וכו'**, והעולם נהגו הפה במיני קטניות שמוציאין אותן בכף פיו דא"א בענין אחר, ויש להם על מי שפסלו, ע"ש סימן רנ"ג ס"ד, מ"א. וט"ו כתב: **מל"ד** דהוצאה בעלמא בלי שום הפוך בקנדה אלא לקוח חתיכה אין כאן זהירות, אע"פ שלא נתבשל בלבוף אסור אפלו בהוצאה שנמצא מגיס, מ"מ כנגד בלבוף אין להתמיר בהוצאה, רק שיתמיר להפוך בקנדה הרצה להחמיר, ועין סוף סימן שכא, ועין בפנים מאידות סימן פד:

משנה ברורה

בכל גונו אין לאסור: **יז** (קח) **אסור לתן צונן וכו'**, לפי מה דמסיק הרמ"א לעיל בסעיף טו בהג"ה, יש להקל בזה אם היה דבר מבשל ולא נצטנן לגמרי: (114) **(קט) הרבה**, דחישנין שפא לשפח וניחופו שם עד שיתבשל: (קי) **פדין מניח וכו'**, ורצה לומר, ומבאר לעיל בסעיף יד ודאפלו להפיג צנתו אסור אם יכול לבוא לידי בשול: (קיא) **ואם אינו וכו'**, ואם הפתח עומד על-גבי האש, ענין לעיל בסעיף ח: (קיב) **מתר**, אפלו אם הצונן הוא דבר שלא נתבשל מעולם: **יח** (קיג) **שהעבירן מרתחין**, נקט 'שהעבירן' לרבותא, ודאפלו בזה אסור פשוטא נתבשל בלבוף: (116) **ובנתבשל בלבוף**, אפלו עומד על-גבי האור מתר להוציא בכף, כן משמע בבית-יוסף, אבל באליה רבה מסיק (קל) **דיש לאסור בזה**: (116) **(קיד) שנמצא מגיס וכו'**, וכל-שכן להגיס ממש דאסור, ויש חיוב חטאת בזה לפי מה שפסק השלחן-ערות לעיל בסעיף ד, דבזה מביע ומקרב להבשול: (118) **וחשיב (קל) כמבשל: (קטו) בלבוף**, אפלו להגיס בו, דאין בשול אחר בשול, וכדלעיל בסעיף ד: (קטז) **אסור להגיס בו**, משום צובע, (קלח) **שכן הוא מלאכת העביעה להגיס תמיד כדי שלא יתחרף**, גם על-ידי הגסה נקלט העביע בצמר יותר: (קיו) **אף בקנדה וכו'**, אלא יתפוך הקנדה לקצעה ולא יוציא בכף, ועין באחרונים דלא נהיגין להתמיר בזה, דבאמת העקר כמו שכתבנו מתחלה דמבשל בלבוף אפלו להגיס מתר, ובמבאר לקמן בסימן שכא סוף סעיף יט; והרצה להתמיר נחמיר בהגסה ממש, אבל להוציא בכף אין להתמיר כלל: (120)

שער העיזין

(קל) **פן הוכיח מלכו**, והנה הגסה ממש יש בו חיוב חטאת: (117) **פיון שהיא על האש**, וקמו שכתב הפג"א דבריהם בשמו, ומה שרצה האליה רבה לזכות דאפשר דמרי הכל-בו בלא נתבשל בלבוף לא נהירא, מדמסיים תפך דלהכי מתר לשחוק בעלים בעין הפרור בהון הקנדה, לפי שהוא אחר הורדה מן האש, והרי שם מבשל בלבוף, כדמשמע מהתשובה שהביאה בסוף סימן שכא: (קל) **אבל בהוצאת הכף אסור** הוא רק מדבונן, שהוא בעין הגסה: (119) **פן משמע בזה**, וזהו טעם הר"ן ומהביא דאיה לזה מהירושלמי, וצריך עיון גדול, דמטורשילמי כושטע דאף באינה טוהה מתר, ודלא פהבלי דחישנין להגסה, וטעם השני הוא טעם הראש בחרון שני, ויש עוד טעם בחרון ראשון, דהסמנים צריכין בשול לעולם, ונפקא-מנה אם מבשל סמנים במים בלא צמר, דלשני טרענים הקודמין מתר טרענים: 1 **ראה משנה ברורה** סעיף קטן ק.

הלכות שבת סימן שיה

ביאורים ומוספים

[ביה"ל ד"ה והוא]

עין שם שפתק ל'שב' 113.

פלטה חשמלית שיש סלילי מתכת ככולה, דעת הגר"ש אלישיב (שם ס"ק ו) שאסור להוציא בכף מקדירה המונחת על גבה, אכן, אם מונחת הקדירה על גבי הפח בסמוך לאש ממש, כתב בשו"ת אגרות משה (שם) שיש להחמיר ולהחשיבה כמונחת על גבי האש. ובקצות השלחן (סי קכד בדי"ש ס"ק ו) מבואר, שכל שהקדירה מונחת בסמוך לאש במקום שמתבטלת שם, נחשבת היא כעומדת על גבי האש.

וקדירה העומדת על גבי קדירה, וחום העליונה הוא בשיעור שחידר סולדת בר, דעת הגר"י קרליץ (שם עמ' קצו) שנחשבת היא לענין הגסה ככלי העומד על גבי האש.

ואם יש איסור הגסה במאכל יבש שאין בו חטב, הכתפק הפמ"ג (סי רנג אי"א ס"ק ל"ג) שיתכן שהפיתו ומיעוכו אינם נחשבים הגסה, וכן דעת הגר"ש אלישיב (שם ס"ק ד) שמסתבר שמותר להגיס בו, והוסיף, שלהוציא בכף מותר אף מתחתית הקדירה, וכן לחתוך קוגל על גבי האש, דעת הגר"שז אויערבך (מאור השבת ח"ב מכתב יט אות ב) שמותר.

ולהגיס במים, כתב המקור חיים (סי"ג י"ח, סי רנב ס"א) שאסור, וכן כתב הקצות השלחן (שם) שכיון שלא התברר היטב כפוסקים הטעם לאיסור הגסה בתבשיל מבושל כל צרכו, יש לאסור גם הגסה במים. מאידך, בשו"ת אבני נור כתב (ארי"ח סי ט"ז), שאין במים איסור מגיס, וכן כתב בשו"ת אגרות משה (שם אות י"ד), וכן דעת הגר"ש אלישיב (שם אות ד). והוסיף הגר"י קרליץ (חוט שני שם), שלא במים בלבד אין איסור הגסה, אלא הוא הדין בכל דבר לח, ולכן מותר להוציא מרק על ידי מצקת מקדירה העומדת על גבי האש, אם אין במרק חתיכות. מאידך, הגר"שז אויערבך כתב (מאור השבת ח"ב מכתב לב אות א) שאין להגיס במרק צלול, אלא כשאינו עומד על גבי האש.

ולכסות קדירה שאינה מבושלת כל צרכה, מבואר בשו"ע לעיל (סי רנד ס"ד וסי רנז ס"ד) ובמשנ"ב (סי רנד ס"ק כג) שאסור, מפני שהכיסוי גורם לה להתבשל, והוסיף בביה"ל (סי רמ ס"ד ד"ה גורם), שלדעת הבית מאיר אסור לכסותה אפילו כשאינה מונחת על גבי האש, מפני שגם שמירת החום גורמת לה להתבשל.

ולענין כיסוי קדירה העומדת על גבי האש, כשהתבשיל שבה מבושל כל צרכו [שמבאר בגמ' חולין ק"ח, ב, וברש"י שם, שמועיל הכיסוי לתבשיל כהגסה], כתב בשו"ת אגרות משה (שם אות ו) שאסור, כיון שלפי התפארת שמואל הטעם לאיסור מניס דוא שמא יטעו רינהגו היתר אף בתבשיל שאינו מבושל כל צרכו, וטעם זה שייך אף לכבי כיסוי קדירה. וכן כתב השביתת השבת (מלאכת מבשל ס"ק פא) שמסתבר להחמיר בזה, כיון שפעולה זו מועילה כהגסה, שעל ידי הכיסוי מתבשלים אף חלקי התבשיל הרחוקים מהאש.

מאידך, הגר"שז אויערבך (מאור השבת ח"ב מכתב יט אות א, ששי"כ פ"א הע' מב) כתב שמותר, כיון שידוע לכולם שכיסוי הקדירה מנמך את בישול התבשיל המונח בה, ולא יטעו לחשוב שמותר לכסות קדירה שאין התבשיל שבה מבושל כל צרכו, מה שאין כן בהגסה, שאינה חמורה בעיני אנשים, ושייך לטעות בה. וכן דעת הגר"י קרליץ (חוט שני שם עמ' קצו) שנראה שמותר, שדברי הגמ' שכיסוי הקדירה נחשב כהגסה לא נאמרו אלא לגבי תערובת הטעם בתבשיל, אך לענין בישול החתיכות אין כיסוי הקדירה מועיל, ולכן לא הוזכר בפוסקים שאסור לכסות את הקדירה.

לגבי עירוי מים ממיחה לקדירה העומדת על גבי האש, דעת הגר"י קרליץ (שם) שאף על פי שעל ידי הקילוח מתערב התבשיל במקצת, מימ מותר לעשות כן, מפני שעירוב זה אינו ככלל הגסה, כיון שהחתיכות והתבשיל אינם מתערבים כי"כ על ידי זה, וכן כתב הקצות השלחן (שם). ולדעת הגר"שז אויערבך (ששי"כ פ"א הע' מב, ובח"ג שם, שו"ת מנחת שלמה ח"ב סי יב אות ב), יתכן שמותר לערות מהמיחה בנחת, כיון שטעם איסור ההגסה בתבשיל מבושל כל צרכו מהתורה אינו מובן, ועל ידי השפיכה בנחת יש היכר, ולא יבואו כלל להגיס. ולדעת הגר"שז אויערבך (שבות יצחק שהייה וחזרה פ"ז אות ג),

המשך במילואים עמוד 49

113) שם (ס"ק טו) יישב, שמדובר באופן שהבשר מונח בתוך הקדירה שהתבשל בה, ואין שם חטב, ולכן אין ההנחה כנגד האש נחשבת כצליה אלא כהמשך בישול ורע"ש תירוצים נוספים. וכן כתב החו"י (ארי"ח סי' לו ס"ק י"ד) שיתכן שצ"ל קדר נחשב כמבושל ולא כצלוי, ורק אם מניח את הבשר ע"ג גחלים או שיפוד, נחשב הוא כצלוי וילדעתו יישוב זה אינו רחוק. והוסיף שיש ליישב, שכל שלא יקבל המאכל טעם צלי ממש, אלא רק יתייבש קצת, אין הנחתו כנגד האש נחשבת כצליה ויראה מה שכתבנו לעיל (ס"ק מא). וכן נוטה דעת הגר"ש אלישיב למעשה (מאור השבת סי' ח ס"ק יב). והוסיף, שמימ מותר להניח מאכל כנגד האש במקום שחחים גדול, על דעת להסירו לפני שישתנה טעמו לטעם צלי, ואין חוששים שמא ישכח להסירו, כיון שצליה אחר בישול באופן זה אינה אלא חומרא.

ולדוסיף כמה טיפות מים לתוך סיר עם קיגל העומד על האש, כדי שלא ישרף [באופן שאין בכך איסור בישול או חזרה, כגון שנוטלם ממיחה או מקדירה אחרת העומדים על גבי האש], דעת הגר"י קרליץ (חוט שני שבת ח"ב פכ"ט ס"ק י"ט) שמותר ואין בכך חשש בישול אחר אפיה, כיון שטיפות מועטות אלו אינן גורמות לשינוי במאכל אלא רק מונעות ממנו להישרף, וכעין דברי החו"י הנ"ל, אך ליתן בו יותר ממועט מים אסור. ודעת הגר"שז אויערבך (ששי"כ פ"א הע' מג), שטעם ההיתר להוסיף מים אף אם כבר התייבש הוא כיון שרבים הם הפוסקים הסוברים שבישול אחר צלי שזיה מבושל קודם לכן, מותר, וכיון שהבישול הוא המשך מהבישול הקודם, יש לסמוך על הצד בחו"י הנ"ל שצ"ל קדר נחשב כמבושל ולא כצלוי. [ובאופן עירוני המים לתוך הסיר, ראה מה שכתבנו להלן (ס"ק ק"ג)].

[משנ"ב ס"ק קח]

ולא נצטנן לקמרי' 114.

114) וכשהצטנן לגמרי, ראה משי"כ לעיל (ס"ק צ) שיש להקל בשעת הצורך.

[משנ"ב ס"ק ק"ג]

כשלא נתבשל כל-צרכו 115) וכו', ד"ש לאסור פ"ה 116).

115) ולהגיס בכלי שני שיש בו תבשיל שאינו מבושל כל צרכו, חום בשיעור שחידר נבית בו, דעת הגר"י קרליץ (חוט שני פכ"ט עמ' קצו) שאסור.

116) והחו"י כתב (ארי"ח סי' לו ס"ק טו), שאם רוצה להשאיר את הקדירה על גבי הכירה, מחמת שאינה גרפה, ואם יסיר ממנה את הקדירה לא יוכל להחזירה, מותר להוציא ממנה בכף, אף על פי שהיא עומדת על גבי האש, וכן כתב בשו"ת מנחת יצחק (ח"ה סי' קכז אות ו).

ובשו"ת אור לציון (ח"ב פ"ל תשובה טו) כתב, שאם משהה את הקדירה על גבי האש לצורך מצוה, כגון לצורך אורחים או ילדים שעדיין לא אכלו, מותר להוציא ממנה בעודה על גבי האש, וכן כתב בשו"ת שבת הלוי (ח"י סי' יא אות ב) לגבי קדירה כבדה שאוכלים ממנה אנשים רבים, שאם אי אפשר להסירה, יש לסמוך על דברי החו"י, והוסיף, שכשמוציא מהקדירה, צריך להזהר שלא לערב מעט בקדירה. וכן דעת הגר"שז אויערבך (שבות יצחק בישול פמ"א אות ב ס"ק ב) שצריך להזהר מזה, והוסיף, שכמו כן אין להוציא את התבשיל מתחתית הקדירה. מאידך, בשו"ת אגרות משה (ארי"ח ח"ד סי' עד בישול אות ט) כתב, שאף אם הקדירה כבדה, אסור ליטול ממנה בכף כשהיא על גבי האש.

ולדוציא תבשיל מקדירה העומדת על גבי האש על ידי מולג, דעת הגר"י קרליץ (חוט שני שם) שמותר אף לדעת הא"י, מפני שלא נאסר לעשות כן אלא בכף, מחמת שרגילים להגיס בה, מה שאין כן כמולג שאין רגילים להגיס בו, ומימ יש להזהר שלא להגיס על ידו.

ולדוציא בכף מקדירה מבושלת כל צרכה היסודות על גבי הפח המכסה את האש [בלע"ף] שלא כנגד האש, כתב בשו"ת אגרות משה (שם אות יא) שמותר, כיון שהטעמים לאיסור הגסה אינם שייכים אלא על גבי האש ממש, וכן דעת הגר"שז אויערבך (שם ס"ק ה). ולפ"י,

הלכות שבת סימן שיח

המשך מעמוד קודם

(קובץ תשובות ח"ג סי' מ) ליישב את קושיהו.

ואם עירה רותחין מהמיחם לכוס, ונפסק הקילוח, ורצה להוסיף לערות לה מים נוספים, העיר הגרש"ז אויערבך (שו"ת מנחת שלמה ח"ב סי' ו אות א) שהואיל ונחשבים המים שבסס כמונחים בכלי שני, מדוע אין לחשוש שמתבשלים הם כדי קליפה על ידי המים שמערה על גביהם לפי הפמ"ג המוכח בביה"ל, וביאר הגר"ש אלישיב (שבות יצחק ביטול פ"ב אות ב והע' כח) שאין לחשוש לכך, מפני שלא נפחת חומם של המים משיעור שהיד סולדת בו, ולא נוסף בהם כח לבשל דברים אחרים שיתנו לתוכם, והרי יסוד האיסור המבואר בפמ"ג וביה"ל הוא משום שעל ידי הבישול נוסף כח מבשל בדבר המונח בכלי השני [וראה קובץ תשובות שם].

מדרבנן, אך לא נזכר טעם האיסור, ואולי כוונת השעה"צ לכל בו שחזיר במשני' להלן (סי' ק"ח) שאסור מן התורה להגיס בתבשיל המונח ע"ג האש, אפילו אם הוא מבישל כל צרכו, אע"פ שבשעה"צ שם (סי' קמח) תמה על דבריו, והיקל בדיעבד, ושמא כשנצטנן לגמרי ירדה השעה"צ שיש להחמיר [הגרש"ב וולדנברג].

וביה"ל ד"ה אמן

יש לומר דיינו כמו נצטנן ויש בו צתה משום בשול⁴⁴.

44 והחז"א כתב (או"ח סי' לו סי' יג), שאף על פי שהביה"ל הסתפק בזה, מ"מ ברין (שבת כב, א בדפי הרי"ף ד"ה הרב) מפורש שיש איסור בישול בתבשיל חם הנמצא בכלי שני, אך העיר שמפשות הגמי (שבת לח, ב) משמע שאין בזה איסור, וראה מה שכתב הגר"ש אלישיב

הלכות שבת סימן שיח

המשך מעמוד קלז

הלכות שבת בשבת שם הע' 54 בשם הגי'ר שלמה קרליץ) שצריך לנגב את הטיפות [אמנם בספר זה השלחן שם כתב בשם החז"א שמותר לערות על גבי טיפות שאינן מבושלות, כיון שנחשב הדבר כפסיק רישא דלא נחא ליה]. וכן כתב בשו"ת מנחת יצחק (שם) אכן, כשניגב את הכוס ונשארה לחות בדפנותיו, דעת הגרי"ג קרליץ (שם) שאין חשש לערות מהמיחם לתוכה, כיון שאין ללחות זו חשיבות של תיקון כלל, שהרי אין בה ממשות.

בכוס טיפות מועטות שהתבשלו והצטננו, מותר, כיון שנקטים אנו שבישול אחר בישול בדבר לח שהצטנן לגמרי אינו אסור מן הדין [וראה מה שכתבנו להלן (סי' קצט)]. ובנוסף לכך, שכמות המים שבטיפות פחותה משיעור החיוב של מלאכת בישול, ועוד, שחימום הטיפות הוא פסיק רישא דלא נחא ליה, כיון שאין לו הנאה מטיפות אלו, ורק כשיש כמות מים צוננים בשיעור שנהנה מהם ומחימומם, אסור לערות לתוכם רותחין מהמיחם.

מאידך, בשו"ת שנט הלוי (ח"ז סי' מב אות ב) כתב, שמספיק לנער את הכוס, כיון שאין גודי בישול נהגים כלפי הלחלוחית המועטת שבדפנות הכוס, ועוד, שהרי זה פסיק רישא דלא איכפת ליה כלל, וכן דעת הגר"ש אלישיב (מאור השבת ח"א סי' ד סי' כט), וכן כתב הגרש"ז אויערבך (שולחן שלמה סי' מו) שאין נחוץ כל כך להחמיר ולנגב את הכוס עד שתהיה גובה ויבשה, וכן הורה למעשה שמספיק לנערה (ארחות שבת ח"א פ"א הע' קנז), אך לעצמו החמיר בדבר, וניגב את הכוס (שם הע' קנז).

וכן כתב בספר שביית השבת (פתיחה למלאכת מבשל סי' יט, ובסי' לב ד"ה ובעיקר) שמותר לערות מהמיחם על טיפות מועטות אלו, והוסיף (שם סי' כג), שאף על פי כן, המחמיר בזה אינו מן המתמיהין, וכן כתב בשו"ת אור לציון (ח"ב פ"ל תשובה י), וכן דעת הגר"ש אלישיב (הלכות שבת בשבת ח"א פ"ח הע' 55) שמותר לערות על גבי הטיפות, בצירוף השיטה שהובאה ברמ"א לעיל (סי' ד), שבמצטמק ורע לו אין בישול אחר בישול בלח, שהרי מים נחשבים כמצטמק ורע לו.

ואם עבר ועירה על גבי מים מועטים שלא התבשלו, כתב בשו"ת אנרות משה (שם אות ב) שאסורים כל המים בשתייה, כיון שהמים הצוננים שנתבשלו אינם בטלים בששים, כיון שדינם כדבר שיש לו מתירין במצאי שבת [וראה ביה"ל לעיל (סי' ד"ה ואב)]. אכן, כאשר אין בכוס אלא טיפות מועטות, ואינן מרבות את כמות המים שבכוס עד שנהנה מריבויים, כתב שם שלא נאסרו המים בשתייה, שהרי לא נהנה ממעשה הבישול שנעשה בהן, וכן דעת הגר"ש אלישיב (שבות יצחק ביטול פ"ב אות ג).

מאידך, בשו"ת מנחת יצחק (ח"ט סי' ל) כתב שצריך לנגב את הכוס אף מטיפות מועטות לפני שמערה רותחין לכוס, וכן דעת הגרי"ג קרליץ (חוט שני ח"ב פכ"ט סי' ז) שנהגים להחמיר ולנגב את הכוס. אכן, בכלי שקשה לנגבו, כגון בקבוק, כתב בשו"ת מנחת יצחק (שם) שיש להקל לנערו עד שיצאו ממנו הטיפות.

וכשטיפות המים שבכוס אינן מבושלות, כתב בשו"ת אגרות משה (שם ושם) שאסור לערות מהמיחם על גביהן, וכן כתב בשו"ת אור לציון (שם), והרצה לערות, דעת החז"א (דינים והנהגות פ"ב אות יד,

הלכות שבת סימן שיח

המשך מעמוד 274

[משנ"ב סי' צב]

דקסמוף למדונה גס"כן אסור אלא צריך להרחיק קצת¹⁰².

102 ולהניח קדירה במקום שהאש נוגעת בה מהצר, כתב החז"א (או"ח סי' לו סי' יד) שמשלשן המשני' (כאן, ולהלן סי' צד) משמע שלדעת הרשב"א מותר הדבר ורק לפי הרא"ש צריך להרחיק קצת. והעיר על

(האופה סי' יט אות יב-טז) שכתב שגדר הבישול במים אינו תלוי דוקא בהשבת המים אלא אף בחימומם, מה שאין כן בשאר המאכלים. אכן, אף האגלי טל עצמו חזר בו מדבריו (שם, השמטה ל"ח). וכתב לנסקא שגרי הבישול במים הינם כגדרי הבישול בשאר מאכלים [וראה מה שכתבנו לעיל (סי' כז)].

הלכות שבת סימן שיח

המשך מעמוד קודם

הזכיר זאת בדעת הרא"ש, משמע שסובר שהרא"ש מתיר בזה.

[שעה"צ ס"ק קיח]

[החיי"אדם מפסק103]

103) וכן כתב החזו"א (או"ח סי' לו ס"ק ט), שכיון שכל האויר שבתנור חם הוא, אין ההפסק שבין קרקעיתו לקרחה גורם לדאגה כלל.

דבריו, שלכאורה אופן זה נחשב כדרך בישול, ואין להחיר להניח את הקדירה אלא כנגד המדורה ולא בתוכה או בנייעה כה.

ובביאור מחלוקת הרשב"א והרא"ש, כתב החזו"א (שם) שלדעת הרשב"א מותר להניח את הקדירה בריחוק מהאש [בהפסק אויר], אף אם יתחמם התבשיל בשיעור שהיד סולדת בו, ולדעת הרא"ש אסור לעשות כן אם יתחמם בשיעור זה, והוסיף, שנמכך שסתם המשגיב ולא

הלכות שבת סימן שיח

המשך מעמוד קלח

[קובץ תשובות ח"א סי' לח] שאין בזה משום איסור נולד, שהרי אין לקצף זה קיום כלל. ואף לגבי הפרחת בלוני אויר כמי סבון, דעת הגרש"ז אויערבך (ששי"ב פס"ז הע' פ"א) שאין למנוע זאת מהילדים, כיון שאין לבלונים אלו כל קיום.

[משנ"ב ס"ק קו]

ומכל מקום קדם שהסק התנור מותר להניח הפשטיד"א111).

111) ובטעם הדבר כתב בשו"ת שבת הלוי (ח"ו סי' מ), שאין הולדה אסורה, אלא כשעושה מעשה כדי להוליד, כגון כשמוניח את הפשטידה כנגד האש או בחמה, שבמעשה זה מחשיב הוא את המים הנולדים. והוסיף, שמטעם זה מותר לשתות קרח שהופשר מאילו, או שהניחוהו שלא במקום חם ונימוח מאיליו. נאריך, דעת הגרש"ז אויערבך (ששי"ב פ"י הע' ז) שאם יש לו מים אחרים אין לשתות מים אלו, כיון שלא הותר הדבר אלא במקום צורך. וראה מה שכתבנו לקמן (סי' שכ ס"ק לה).

[שעה"צ ס"ק קלז]

דאי יכול להביע, אפלי יחזיק בק שעה קטנה אסור112).

112) וכן להניח חלה כנגד האש כשיש קרח על גבה ויכול להגיע לחום שהיד סולדת בו, כתב בשו"ת מנחת יצחק (ח"ט סי' לא) שאסור, מפני שקרח זה עשוי ממים שאינם מבושלים, ואם יתחממו בשיעור שהיד סולדת בו, יעבור על איסור מבשל. וכן כתב הגרש"ז אויערבך (מאור השבת ח"ב מכתב לא אות ג) שכשיכול הקרח להתחמם בשיעור שהיד סולדת בו, אין לחמם את החלה, שאף על פי שהמים מתאדים, מימ מתבשלים הם לפני האידוי. וכן דעת הגר"ש אלישיב (שבת יצחק בישול פ"ח אות ד) שצריך להסיר את שכבת הקרח [יחד עם שכבה דקה מהחלה, משום איסור בורר] לפני החימום.

ואם הקרח אינו מונח על גבי החלה, אלא כבר נימוח ונבלע בה, דעת הגרש"ז אויערבך (שם) שטוב להימנע מלחממה כנגד האש. מאריך, דעת הגר"ש אלישיב (שם) שהדבר תלוי, שאם כוונתו לייבש את הלחלוחית שעל גבי החלה, אסור להניחה כנגד האש, אך אם כוונתו רק לחמם את החלה, מותר להניחה שם, כיון שהלחות בלועה בחלה ואינה ניכרת, ולא אכפת לו אם תישאר.

בישול, מחמת שהוא יבש, לא נאסר להעמידו כנגד האש, ובטעם זה, ביאר מדוע אין חשש כאשר מחזיר קדירה [באופנים שמותר להחזיר בשבת] עם רוטב, שמא יתאדו המים ויצלה התבשיל ויעבור בכך על צליה אחר בישול, שמפני שבשעה שמחזירה אין שייך בה צליה, מחמת שיש בה רוטב, אין הוא נחשב כצולה. וראה מה שכתבנו בשעה"צ לעיל (ס"ק צו).

[משנ"ב ס"ק קא]

הינו על-יפני א"תה כלי המפסק109).

109) אמנם, בביה"ל לעיל (סי' רנ"ג סי' ד"ה וזרה) כתב, שאסור להניח מאכל על גבי קדירה ריקנית, משום איסור חורה. וכן העיר החזו"א (או"ח סי' לו ס"ק יד), וכתב שכאן מדובר כשמוניח את המאכל כנגד האש, ולא על גבה.

[משנ"ב ס"ק קה]

סב"ק"א להו דגם פנה שינף אסור נולד110).

110) וכן לגבי הכנת מאכל הנקרא גלי על ידי הכנסת מים שמעורבת בהם אבקה למקרר עד שנקרש, כתב בשו"ת שבת הלוי (ח"ו סי' מא אות ד) שלדעה זו יש להחמיר בזה, ועל כן אין להקל בזה אלא במקום הצורך, או בדיעבד.

ולגבי בלים המלוכלכים בשומן, כתב לעיל (סי' רנ"ג ס"ק ק) שמותר להניחם בתוך מים רותחים כדי להדיחם, כיון שאינו עושה מעשה להמחות את השומן, ורק לערות עליהם רותחין אסור משום איסור נולד.

ולדפסיר כנגד האש רוטב שרגילים לאוכלו כשהוא קרוש, כגון רוטב דגים, דעת הגרש"ז אויערבך (ששי"ב פ"א הע' קט) שמותר, מפני שמבואר בר"ן (שבת כד, א בדפי הרי"ף) שהאיסור להפשיר שומן הוא מפני שאין דרכו להיאכל אלא לאחר שנימוח, ונחשב הוא כפרי העומר למשקה, וממילא לא שייך איסור זה ברוטב שרגילים לאוכלו כשהוא קרוש. והוסיף, שנראה שרוטב דגים נחשב כמאכל, בין כשהוא קרוש ובין כשהוא נימוח.

ולגבי הקצף הנוצר כשפיכת משקה מוגז לכוס, כתב הגר"ש אלישיב

הלכות שבת סימן שיח

המשך מעמוד 276

[שעה"צ ס"ק קלו]

הקבל"ב אם קנה תפסה פקש יש בו חייב תפסת117).

117) ואע"פ שהתבשיל כבר מבושל כל צרכו, ולכאורה אין שייך בו תוספת בישול [וראה שעה"צ להלן (ס"ק קמח)]. כתב הפמ"ג (סי' רנב

לכתחילה אין לערות לתוך הקדירה בעודה על גבי האש, אלא יש להזיזה על גבי הפח למקום שאינו כנגד האש כלל, או להחזיקה בידו לערות לתוכה, ולאחר מכן יחזירנה. ואם אינו יכול לעשות כן, דעתו שיערה לתוכה בנחת, כדי שלא יגרם העירוי לעירוב התבשיל.

